

relații financiar ~ valutare și comerciale internaționale

conjunctura pe piețele valutare și de capital

O nouă etapă în formarea noului sistem monetar vest-european

STADIUL NEGOCIERILOR

La începutul acestei luni s-au desfășurat, la Bruxelles, lucrările întâlnirii la nivel înalt a țărilor membre ale C.E.E. consacrate formării noului sistem monetar comunitar, cunoscut — datorită faptului că la mecanismele lui ar urma să adere și alte țări vest-europene — sub denumirea de sistemul monetar (vest)-european (în engleză, E.M.S. — European Monetary System).

Principalele decizii luate cu această ocazie privesc următoarele aspecte:

1. Mecanismele noului sistem vor intra în vigoare așa cum se prevăzuse inițial, la 1 ianuarie 1979;

2. Sistemul, potrivit datelor preliminare, urma să demareze cu numai șase țări membre ale C.E.E. în calitate de participanți siguri (R.F. Germania, Franța, Belgia, Olanda, Luxemburg și Danemarca).

Anglia și-a rezervat dreptul de a adera la noul mecanism la o dată ulterioară, în funcție de îndeplinirea anumitor premise. Ulterior Italia și Irlanda au hotărât să adere la sistem începând cu 1 ian. 1979;

3. Principalele aspecte politice, economice și tehnice ale noului sistem au fost convenite între țările participante rămânând însă nedefinite unele probleme ce urmează să fie convenite într-o perioadă de consolidare, de doi ani de la data intrării în vigoare.

Lucrările s-au desfășurat pe parcursul a peste 31 ore de dezbateri intense. Elementul central al disputelor a fost cererea țărilor membre care au dificultăți economice mai presante ca Anglia, Italia și Irlanda de a primi — în schimbul asumării de către acestea a riscului participării la regulile de disciplină ale sistemului — fa-

cilități și ajutoare substanțiale în cadrul politicii agricole comune și politicii regionale a C.E.E.: credite și împrumuturi în condiții preferențiale, donații de la fondurile de dezvoltare regională a C.E.E. etc. Aceste cereri au fost blocate de către Franța și R.F. Germania. Președintele Giscard d'Estaing a declarat că „Franța nu este pregătită să accepte dezechilibrarea situației sale financiare numai pentru a ajuta alte țări să se echilibreze din punct de vedere financiar, adăugând că fiecare țară trebuie să adere la noul sistem, din rațiuni politice și nu pentru bani“.

Reacțiile și comentariile cercurilor oficiale privind rezultatele întâlnirii au fost diferite. În general, reprezentanții tuturor țărilor participante au recunoscut că această întâlnire la nivel înalt nu a însemnat un succes global, o serie de probleme rămânând în suspensie. Caracterizarea cea mai fidelă a acestei reuniuni este considerată cea a primului ministru luxemburghez, Gaston Thorn, care a declarat că reunirea „a fost o mare bătălie din care a rezultat o victorie modestă“. G. Thorn a apreciat că, treptat, se poate forma o perspectivă mai favorabilă dacă țările participante la sistem vor fructifica șansa de a demonstra că noul sistem poate funcționa prin înțelegeri curente, de zi cu zi, între autorități. Cancelarul vest-german Schmidt a refuzat să accepte drept corecte unele comentarii conform cărora reuniunea a fost un eșec datorită faptului că nu a reușit să convingă toate țările membre ale C.E.E. să participe la noul sistem încă de la 1 ianuarie 1979.

COORDONATELE TEHNICE ALE NOULUI SISTEM

1. Comunicatul dat publicității la sfârșitul lucrărilor specifică faptul că durabilitatea noului sistem și angrenarea sa corespunzătoare în sistemul relațiilor internaționale solicită coordonarea politicilor cursurilor de schimb între țările comunitare și între acestea și țările terțe. Comunicatul subliniază că noul sistem monetar european este și va rămâne în întregime comparabil cu principalele articole ale statutului F.M.I. Țările participante se angajează să asigure un succes durabil noului sistem prin promovarea unor politici care să conducă la o mai mare stabilitate pe plan intern și extern, pe această bază urmînd să se consolideze treptat sistemul astfel ca, în nu mai mult de doi ani de la data intrării în vigoare (1 ianuarie 1979), sistemul monetar european să devină în întregime operant și încheiat. Realizarea acestor obiective în „perioada de consolidare“ de doi ani va permite crearea Fondului Monetar European și utilizarea în deplinătatea funcțiilor sale a unității valutare europene (E.C.U. — European Currency Unit) inclusiv ca activ de rezervă și ca mijloc de plată. Întregul sistem se va baza pe o legislație corespunzătoare atât la nivel comunitar, cât și la nivel național.

2. Unitatea valutară europeană (E.C.U.) va fi în centrul sistemului monetar european. Valoarea și compoziția E.C.U. va fi identică cu valoarea unității europene de cont (E.U.A.); în momentul intrării în vigoare a sistemului, E.C.U. va avea funcții multiple: etalon (numerar) în mecanismul cursurilor de schimb; indicator pe baza căruia se stabilește abaterea cursurilor de schimb; unitate de cont, atât în operațiunile de intervenție cât și în mecanismul de creditare; mijloc de plată în operațiunile dintre autoritățile monetare ale țărilor membre ale

RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

C.E.E. Ponderea diferitelor valute în E.C.U. va fi examinată — și dacă va fi necesar revăzută — în primele șase luni de la intrarea în vigoare a sistemului, iar după aceea la fiecare cinci ani, sau mai devreme dacă apar unele modificări deosebite. Revizuirile trebuie să fie acceptate reciproc. Revizuirea va fi efectuată în concordanță cu criteriile economice fundamentale și ele nu vor modifica, prin ele însele, valoarea externă a E.C.U.

3. Mecanismele cursurilor de schimb și ale intervențiilor valutare. Valuta fiecărei țări participante va avea un curs central exprimat în E.C.U. Aceste cursuri centrale vor fi folosite la stabilirea unei structuri (grile) bilaterale de cursuri de schimb, în jurul cărora se vor fixa marje de fluctuație de 2,25%. Țările care practică în prezent cursurile flotante (deci cele ale căror valute nu se găsesc în „șarpele” monetar comunitar) pot opta pentru marje mai largi de fluctuație, de pînă la 6%; aceste marje largi vor fi reduse de îndată ce condițiile economice vor permite acest lucru. Deciziile importante referitoare la politica cursurilor de schimb vor fi luate pe baza consultărilor reciproce. În principiu, intervențiile vor fi efectuate în valutele țărilor participante; ele devin obligatorii atunci cînd sînt atinse punctele de intervenție, definite prin marjele de fluctuație.

Indicatorul de comensurare operativă a abaterilor dintre valutele țărilor comunitare va avea o formulă de calcul bazată, de asemenea, pe E.C.U. Un „prag de declanșare” va fi fixat la 75% din marja maximă de fluctuație a fiecărei valute; acest prag va fi calculat de așa manieră încît să se elimine influențele deformatoare ale ponderilor din cadrul „coșului” E.C.U.

Cînd o valută depășește „pragul de declanșare” autoritățile țării respective vor trebui să ia măsuri de corectare a situației prin: măsuri de intervenție pe piețele valutare; măsuri de politică monetară; modificări în cursurile centrale; sau alte măsuri de politică economică. În cazul în care, din anumite cauze, aceste măsuri nu sînt luate, autoritățile celorlalte țări pot acționa în același sens, prin măsuri concrete. Consultările în această problemă dintre țările membre se vor desfășura în organismele comunitare corespunzătoare, iar după șase luni măsurile vor fi revăzute și rediscutate în lumina experienței dobîndite; cu această ocazie se vor reglementa și problemele referitoare la dezechilibrele acumulate de țările debitoare și țările creditare.

Pentru efectuarea intervențiilor se înființează o facilități de finanțare, pe termen foarte scurt și în sume nelimitate. Reglementările (rambursările) în contul acestei facilități se vor efectua în maximum 45 zile de la sfîrșitul lunii în care s-au efectuat intervențiile, fiind posibilă o prelungire pe o

perioadă de încă trei luni, dar numai în limita cotei de participare a țării debitoare la facilitățile monetare de intervenție.

În vederea asigurării unui fond inițial de mijloace de plată și intervenție, Fondul European de Cooperare Monetară (FECOM) va asigura o emisiune inițială de E.C.U., bazată pe depozite de 20% aur și 20% dolari din rezervele curente ale băncilor centrale ale țărilor participante. Această operațiune se va efectua sub forma specifică a aranjamentelor „swap revolving”. Prin intermediul unor proceduri adecvate și printr-o revizuire periodică fiecare bancă centrală va păstra un depozit de cel puțin 20% rezervele sale la FECOM. Un stat membru al C.E.E. care nu participă la mecanismul cursurilor de schimb, poate participa la această emisiune inițială, în procedura arătată anterior.

4. Mecanismele de creditare ale viitorului sistem urmează să se formeze treptat, pornind de la mecanismul prezent de credit și regulile sale de aplicare, adică în principal mecanismul FECOM va fi menținut pentru faza inițială a noului sistem. Treptat, aceste mecanisme vor fi consolidate într-o singură instituție, devenind în ultima fază de formare a noului sistem, Fondul Monetar European. Mecanismul de creditare va dispune de 25 miliarde E.C.U., disponibilități efective de credit, distribuite astfel: disponibilități de intervenție pe termen scurt, de 14 miliarde E.C.U. și asistență

financiară pe termen mediu, de 11 miliarde E.C.U.

5. Poziția noului sistem față de țările terțe și organizațiile internaționale este definită după cum urmează:

— Durabilitatea noului sistem și implicațiile sale internaționale cer coordonarea politicii cursurilor de schimb față de țările terțe și, în măsura în care este posibil, concertarea măsurilor de politică cu autoritățile acestor țări.

— Țările europene membre ale C.E.E., în special țările care întrețin legături economice și financiare strînse cu C.E.E., pot participa la mecanismul cursurilor de schimb și de intervenție. Participarea va fi bazată pe acorduri corespunzătoare între băncile centrale.

— Sistemul monetar european este și va fi în întregime compatibil cu articolele prevăzute în statutul F.M.I.

În ceea ce privește funcționarea efectivă a noului sistem este probabil ca în continuare să apară interese divergente, noi momente de criză.

Un indiciu al acestor contradicții oferă poziția recentă a Norvegiei care, în ciuda eforturilor de regroupare a țărilor vest-europene în probleme financiare, a hotărît părăsirea șarpelui monetar comunitar și implicit neparticiparea la noul sistem monetar vest-european.

Mugur ISĂRESCU
I.E.M.

Ghidul lucrătorului de comerț exterior

Hedgingul — instrument de contracarare a riscului operațiunilor valutare la termen

La 19 noiembrie 1967, firma Xerox, care avea un sold negativ în activitatea filialelor europene a cîștigat 4 milioane dolari, iar firma Kodak, ce avea un sold pozitiv în Europa a pierdut importanța sumă de 8 mil. dolari datorită devalorizării lirei sterline. Cu același prilej firma americană ITT — a pierdut 3,2 milioane datorită devalorizării lirei sterline și pesetei spaniole. Pentru a contracara asemenea pierderi în ultimul timp a luat o tot mai largă amploare operațiunile de hedging valutar. Desigur că trebuie formulată de la bun început rezerva că nici prin această operațiune nu se poate face o acoperire integrală a riscului datorită următorilor factori:

1. Programele de evoluție a nivelului dobînzilor nu pot fi întotdeauna exacte.

2. Acțiunea unor restricții politice: de transferare a beneficiilor, plafoane de împrumut, taxe multiple de schimb, limitarea acordurilor de swap.

3. Momentul optim al operațiunii este cu o zi înainte de devalorizare, cunoscînd amploarea (procentul) devalorizării, dar data schimbării parității este ținută strict secret, iar costul hedgingului crește astronomic cînd devalorizarea este iminentă (este prea tîrziu sau prea scump pentru hedging).

Întreprinderea însă pentru a-și proteja operațiunile valutare cu țara respectivă trebuie să-și planifice operațiunile de hedging cu mult înaintea evenimentului.

Pentru fundamentarea luării deciziei de a recurge la hedging și pentru a ușura alegerea momentului de intervenție au fost concepute modele matematice care urmăresc minimizarea costurilor, și concomitent maximizarea protecției împotriva riscurilor.

Costurile provind din însumarea următoarelor elemente:

— Costul direct al finanțării și hedgingului;

Unlat se înscrie o clauză potrivit căruia în anumite situații cumpărătorul are dreptul să returneze mărfurile. Cum rămâne cu prețul deja plătit?

De subliniat faptul că între termenele de formularea reclamațiilor înscrise în contractul comercial de vânzare internațională și cel intern de livrare pentru export trebuie să fie o perfectă concordanță; această sincronizare se realizează în faza de încheiere a contractului intern, având ca punct de plecare cel extern, care potrivit normelor de drept îl precede.

Drept și uzanțe privind formularea reclamațiilor

Reclamația pe care o adresează o parte dintr-un contract comercial de vânzare internațională, care se consideră prejudiciată de modul în care cealaltă parte și-a executat obligația asumată, reprezintă un document de primă importanță, pentru că în funcție de condițiile de formă și fond în care a fost formulată declanșează, sau nu, procedura verificării temeiniciei ei și soluționarea conținutului, de preferință pe cale amiabilă, pentru evitarea litigiilor arbitrale.

Punctul de plecare pentru soluționarea condițiilor de formă, constă în verificarea faptului dacă a fost formulată în termen și dacă, în funcție de natura lor, se sprijină pe acte doveditoare. Pentru această primă examinare a reclamațiilor este necesar să se aibă în vedere clauzele din contract referitoare la „garanții și reclamații”. Dacă partenerul contractual este dintr-o țară membră a C.A.E.R., sînt aplicabile Condițiile generale de livrare C.A.E.R. — 1968/75; în aceste condiții se prevede un termen de 8 luni pentru formularea reclamațiilor calculate de la data livrării mărfii, iar în cazul mărfurilor la care se acordă garanție, termenul este de maximum 30 zile de la expirarea termenului de garanție, cu condiția ca lipsurile să fie descoperite în cadrul termenului de garanție. În cazul livrărilor de legume proaspete și fructe, termenele sînt mult mai scurte, asupra mărimii lor trebuind să se convină prin contract.

Dacă cumpărătorul neglijează și nu respectă termenul convenit sau cel prevăzut în contractele tip respective sau în condițiile generale pe care le-au adoptat, el va fi decăzut din dreptul de a mai putea formula reclamație; efectul sub aspect juridic este, în acest caz, pierderea dreptului de a putea chema vânzătorul în fața instanței de judecată ca să răspundă pentru livrarea mărfii necorespunzătoare; sub acest aspect, Condițiile generale de livrare C.A.E.R. — 1968/75 prevăd în mod expres că neprezentarea reclamației în termenele stabilite privează pe

cumpărător de dreptul de a se adresa arbitrajului.

Reclamația trebuie făcută întotdeauna în scris, prin scrisoare recomandată, telegramă, telex. Din acest punct de vedere toate condițiile generale de livrare și contracte tip sînt unanime. Condițiile generale de livrare C.A.E.R. 1968/75, după ce stabilesc că reclamațiile trebuie prezentate în scris, telegrafic sau prin telex, impune vânzătorului obligația să le confirme, cel mai târziu în 7 zile lucrătoare de la data prezentării reclamației. Ca dată a formulării reclamației se consideră data ștampilei oficiului poștal al țării unde își are sediul partea reclamantă; dacă reclamația se înmânează direct vânzătorului prin reprezentantul cumpărătorului data este momentul confirmării de primire.

În ceea ce privește conținutul reclamației, facem precizarea că cumpărătorul nu se poate mîrgini să arate prin reclamație că marfa a ajuns în stare rea la destinație; cumpărătorul trebuie să indice în reclamația sa toate amănuntele în legătură cu deficiențele constatate și să însoțească reclamația de documente justificative. Prin reclamația sa, cumpărătorul va face și propuneri cu privire la măsurile pe care le consideră indicate și acceptabile pentru el, în vederea remedierii.

Vânzătorul are obligația să analizeze reclamația și să comunice cumpărătorului hotărîrea sa. Desigur că este în interesul ambilor parteneri ca problemele privind deficiențele constatate asupra mărfurilor să fie soluționate cât mai urgent. Este bine să se convină prin contract asupra unui anumit termen în care vânzătorul trebuie să re-

zolve reclamația în fond. Un asemenea termen poate varia după natura mărfii, dar nu poate depăși 1—2 luni calculate de la primirea reclamației. În Condițiile generale de livrare C.A.E.R. — 1968/75 termenul este de cel mult 60 zile, cu excepția livrărilor de uzine și instalații complete pentru care eventualele reclamații făcute de cumpărător trebuie soluționate în fond de vânzător în decurs de 90 de zile. În contractul tip întocmit de Întreprinderea de comerț exterior Industrialexport, termenul este de 30 zile înăuntrul căruia vânzătorul urmează să informeze cumpărătorul în ce mod înțelege să rezolve reclamația pentru calitate. Partenerii pot conveni, în general, asupra oricărui termen reciproc avantajos; el pot, de asemenea, prelunge termenul asupra căruia au convenit. Nerezolvarea reclamației în termen atrage asupra vânzătorului riscul de a nu-și vedea mărfurile plătite de cumpărător și de a suferi unele pagube rezultate din starea mărfii. În cazul unui litigiu, taxele de arbitraj se vor suporta de către vânzător, indiferent de soluția litigiului, deoarece el se găsește în culpă; în adevăr, scopul reclamației este evitarea unui litigiu, iar o eventuală rezolvare a litigiului în favoarea sa nu-l poate absolvi de la plata taxelor de arbitraj care au fost suportate de cumpărător din culpa vânzătorului care prin tăcerea sa a ocazionat litigiul.

Dacă întîrzierea în soluționare se datorează întreprinderii producătoare, asemenea cheltuieli vor fi suportate din gestiunea acesteia, pe calea acțiunii în regres.

dr. Al. DETEȘAN

noțiuni, termeni, operațiuni

Alături de acordarea de credite și factoring, leasingul este tot mai mult folosit în activitatea de comerț exterior, ca factor de promovare a exportului.

Apărută, dezvoltată și perfecționată mai întîi pe piața internă în Statele Unite ale Americii, apoi preluată și practică și de țările capitaliste dezvoltate din Europa, operațiunea de leasing se impune în ultimul timp tot mai mult și ca operațiune specială de comerț exterior.

Leasingul reprezintă o metodă specială de desfacere și export pentru mijloace de transport rutier (autoturisme de teren, autocamioane, tractoare), mașini-utilaje, mijloace de transport pe calea ferată (locomotive, vagoane, cisterne), mașini și utilaje de construcții (macarale, buldozere etc.),

utilaj petrolier, mașini agricole, aparate de prospectare geologică și alte produse ale industriei constructoare de mașini.

După cum rezultă din cercetările efectuate de Stanford Research Institutes în viitor operațiunea leasing va cunoaște o dezvoltare permanentă, Institutul argumentează evoluția viitoare a sistemului leasing în Europa prin existența unor tendințe ale evoluției vieții social-economice care favorizează extinderea sistemului leasing. Între acestea se numără: o permanentă stare de incertitudine pe piața monetară vest-europeană, care duce la reducerea disponibilităților de credite necesare achiziționării de utilaje, precum și la scăderea lichidității; o luptă de concurență tot mai aspră în sectoarele menționate, care conduce într-o mă-

sură sporită la cheltuirea, investirea în mod optim a capitalului; lipsa de personal care va genera procurarea de utilaje și echipamente care sînt deservite de un număr redus de muncitori; cîștigurile scăzute, care îngrădesc posibilitatea firmei de a elibera capitalul necesar extinderii; un management care este tot mai conștient de avantajele tehnico-financiare pe care leasingul le poate oferi în anumite condiții; o încurajare a leasingului de către guvern și lumea financiară, în efortul de a promova efectuarea de investiții și prin aceasta creșterea economică.

Specificul acestei operațiuni este că oferă avantaje atât pentru furnizor, prin închirierea temporară dar fermă a acestor bunuri, în vederea lărgirii pieței de export, a promovării exportului, cît și pentru client prin facilitarea accesului acestuia la tehnică și tehnologie avansată.

Introducerea leasingului în practica de comerț exterior a întreprinderilor noastre exportatoare de mașini este subordonată obiectivelor centrale ale activității de comerț exterior, de creștere a eficienței economice a operațiunilor comerciale externe, de sporire a contribuției acestei activități la creșterea venitului național.

Problema principală care se ridică în fața întreprinderilor producătoare exportatoare și de comerț exterior constă în necesitatea studierii și analizei avantajelor acestei operațiuni, a structurii produselor exportate pentru a stabili pentru care din acestea este oportună încheierea de operațiuni leasing, pentru ca într-adevăr să obținem exporturi suplimentare, mai eficiente.

Pentru client aceste avantaje pot fi prezentate concis după cum urmează:

- chiria în comparație cu cumpărarea nu necesită capital propriu. Plata unui avans, precum și plata în avans a chiriei nu este obligatorie;

- deoarece capitalul propriu nu este legat de instalațiile achiziționate, acesta poate fi investit mai rentabil în alte sectoare;

- bilanțul firmei rămîne neschimbat deoarece atât mașinile închiriate cît și obligațiile ce decurg din plata chiriei nu apar în bilanț (chiar poate să fie considerată ca o cheltuială a întreprinderii; mărimea constantă a chiriei, facilitează planificarea mai riguroasă a cheltuielilor);

- durata perioadei de închiriere poate fi astfel stabilită încît întreprinderea să fie dotată permanent cu mașinile cele mai moderne și cele mai productive;

- aproape toți furnizorii de leasing permit folosirea în continuare a mașinilor după încheierea perioadei de contract, cerînd însă chirii mai reduse;

În ceea ce privește avantajele sistemului leasing pentru FURNIZOR, acestea constau în:

- leasingul este o metodă care contribuie în mod efectiv la creșterea, promovarea vânzărilor (exporturilor). Furnizorul are posibilitatea să ofere clienților lui pe lingă vânzarea cash și vânzarea pe credit, varianta leasing;

- se pot cîștiga noi clienți dintre firmele care nu pot să plătească întregul preț (în cazul vânzărilor cash) sau nu pot să plătească avansul în cazul vânzărilor pe credit;

- cîștigarea de noi clienți se realizează, de asemenea prin faptul că o anumită mașină este mai întîl închiriată, pentru a-l convinge pe client de randamentul ei, iar în final acesta va achiziționa mașina;

- cîștiguri suplimentare din vânzarea sau reînchirierea mașinilor și utilajelor care i-au fost returnate după încheierea perioadei de închiriere de bază;

- veniturile din leasing pot fi folosite atât pentru acoperirea unor datorii cît și pentru producerea unor noi bunuri de investiții;

- bilanțul furnizorului nu este afectat, în ciuda refinanțării de datorii, deoarece vânzarea creanțelor nu presupune o corelare de credit, ci reprezintă realizarea unor cîștiguri din închiriere, cîștiguri care nu au ajuns însă la scadență.

Încheierea de operațiuni leasing de către întreprinderile de comerț exterior sau producătoare-exportatoare trebuie să fie rezultatul unei temeinice analize economico-financiare și tehnice, a nivelului de organizare a serviciului etc.

Forma principală prin care s-ar putea încheia operațiuni leasing direct de întreprinderile de comerț exterior este folosirea în acest scop a birourilor tehnice sau comerciale aflate cu sediul în diferite țări. Birourile tehnice, care posedă personal tehnic calificat, depozite de piese de schimb, pot asigura asistența tehnică necesară montării și bunei funcționări a mașinilor și utilajelor închiriate.

Întreprinderile românești producătoare-exportatoare, de comerț exterior, pot încheia operațiuni leasing direct, pentru început în următoarele situații:

Încheierea unui contract de leasing pentru cîteva luni (sase de exemplu) cu o firmă care dorește să se convingă că mașina se integrează în linia tehnologică a întreprinderii (sau este destul de rezistentă... pentru mașini agricole, tractoare și ce randament are). Alternativele pot apare sînt: 1. Mașina se integrează a. clientul cumpără mașina b. clientul prelungeste durata contractului de leasing. 2. Mașina nu se integrează a. în acest caz, după

scurgerea duratei contractului vom obține din rate o sumă de bani care acoperă cheltuielile de transport și o serie de alte cheltuieli; b. în această perioadă putem desfășura o campanie de căutare de noi clienți.

Activitatea de leasing practică direct de producător sau întreprinderea de comerț exterior presupune încheierea în locul, sau alături de contractele clasice de export a contractului de leasing. Aceste contracte pot fi încheiate de către aceleași servicii care încheie contractele de export sau de servicii specializate în încheierea de astfel de operațiuni.

Ideea de marketing care stă la baza încheierii operațiunilor de leasing de către întreprinderile producătoare sau de comerț exterior, constă în cucerirea de noi piețe, crearea numărului produselor exportate, ridicarea eficienței activității de export.

Finanțînd prin intermediul operațiunii leasing investițiile pe care clientul dorește să le realizeze, asigurînd serviciul și întreținerea mașinilor pe care le închiriază, se asigură o legătură mai strînsă cu clientul (deci în cazul unui export clasic), iar colaborarea strînsă cu clientul și apropierea de client asigură condiții mai favorabile pentru încheierea de noi contracte, de a construi relații bune de lungă durată cu clienții.

În același timp, prin leasing, asigurînd accelerarea înnoirii tehnice a utilajelor clienților, furnizorul de leasing este obligat să fie la curent cu noile cuceriri tehnice în domeniul în care activează în așa fel încît să poată satisface și pe viitor pretențiile clientului, și să poată satisface toate cererile suplimentare ale acestuia.

Calcululele care stau la baza încheierii de operațiuni leasing realizate direct de către producător (exportator) pornesc de la asigurarea amortizării obiectului închiriat, acoperirea celorlalte costuri determinate de operațiunea de leasing și obținerea de cîștiguri din derularea operațiunii.

Trebuie precizat că prețul de export al unui utilaj (în condițiile clasice de export) nu este identic cu prețul de export de la care se pornește în calcularea chiriei de leasing. În cadrul contractului de leasing avem de-a face cu un preț de export special, prețul de leasing.

Prețul de leasing cuprinde o marjă brută care se adaugă la prețul obișnuit de export și care are menirea să asigure acoperirea cheltuielilor generale de comercializare și cîștigul.

dr. Mircea CORAȘ

Sistemul de organizare și mobilizare a creditelor la export

ITALIA

Sistemul de asigurare și finanțare a creditelor la export în Italia, în forma actuală, a fost introdus în baza legii din 22 decembrie 1953 și a fost pus în aplicare la mijlocul anului 1954. Legea respectivă a fost revizuită succesiv de mai multe ori, ultima din aceasta având loc în anul 1977 (legea 227/24 mai 1977 — cunoscută ca legea Osala).

Prin această lege a fost extinsă aria garanțiilor și riscurilor asigurate, urmărindu-se creșterea competitivității exporturilor italiene precum și micșorarea riscurilor operatorilor italieni în relațiile cu străinătatea.

Sistem de asigurare

Sistemul de asigurare este administrat de către I.N.A. (Istituto Nazionale delle Assicurazioni) care în domeniul creditului la export acționează prin intermediul SACE (Sezione Speciale per l'assicurazione del credito all'esportazione) — personalitate juridică de drept public, creată în urma legii 227/1977. SACE este autorizată să asigure și reasigure riscurile cu caracter politic, catastrofic, economic, comercial și de schimb, la care ar putea fi expuși operatorii economici italieni în activitatea lor cu străinătatea. Angașamentele SACE sînt garantate de statul italian în limitele unor plafoane stabilite astfel:

— 5000 miliarde lire italiene pentru garanții care nu depășesc 24 luni;

— pentru garanțiile pe durate care depășesc 24 luni plafonul este fixat anual, prin legea de aprobare a bugetului.

Beneficiarii ai asigurării creditului sînt întreprinderi italiene; întreprinderile care își au sediul central în străinătate sînt considerate întreprinderi italiene numai în cazul în care cea mai mare parte a capitalului o deține partea italiană.

Organul de decizie al SACE este Comitetul de gestiune compus din 6 membri, reprezentînd: Ministerul Afacerilor Externe, Ministerul Trezoreriei, Ministerul Industriilor, Comerțului și Artizanatului, Ministerul Comerțului Exterior, Istituto Nazionale delle Assicurazioni și Mediocredito Centrale.

În domeniul asigurării creditelor, Comitetul de gestiune are următoarele atribuții:

— fixează nivelul maxim și minim al primelor de asigurare și reasigurare;

— fixează cotele maxime ale garanțiilor precum și cotele obligatoriilor neasigurate;

— fixează condițiile pentru recunoașterea sinistrului și termenele de constituire ale acestora;

— fixează condițiile de admitere la garanție precum și condițiile de asigurare și reasigurare;

— aprobă eliberarea garanțiilor și promisiunilor de garanție precum și condițiile de asigurare și reasigurare;

— aprobă declarațiile privind producerea sinistrului și lichidarea daunelor;

Riscurile acoperite prin garanțiile emise de SACE se referă la: 1. Războaie, revoluție în alte țări decît Italia; 2. Catastrofe naturale în alte țări decît Italia; 3. Moratoriu de plăți — declarat de către stat sau de către stabele prin care trebuie să se facă plățile; 4. Nationalizarea întreprinderii debitoare; 5. Suspendarea sau anularea comenzii; 6. Dificultăți de transfer valutar; 7. Distrugerea sau deteriorarea bunurilor; 8. Nerestituirea sau întîrzierea în restituirea a garanțiilor sau depozitelor; 9. Nationalizare, expropriere fără indemnizație, dificultăți de transfer — pentru întreprinderile din străinătate; 10. Creșterea costurilor de producție (numai în cazul în care contractele prevăd „prețuri ferme”); 11. Insolvabilitate de drept sau de fapt (risc comercial); 12. Variațiile cursului de schimb (în cazul contractelor semnate în alte devize decît lira italiană).

Operații asigurate și durata garanțiilor:

1. Garanția creditelor pentru capital și dobîndă acordate de operatorii italieni pentru:

— exportul de mărfuri: 5 ani de la livrare sau de la recepția instalațiilor

— executarea de lucrări în străinătate: 5 ani de la începerea lucrărilor

— prestarea de servicii, executarea de studii și proiecte în străinătate: 5 ani de la începerea efectuării serviciilor, executării studiilor și proiectelor

2. Garanția creditelor financiare (bancare-cumpărător) pentru capital și dobîndă — acordate de instituțiile

specializate de credit, pe termen mediu, pentru finanțarea exporturilor italiene: 1—10 ani de la utilizarea creditului

3. garanția mărfurilor deținute în străinătate: 2 ani de la expedierea bunurilor

4. garanția creditelor financiare (bancare-cumpărător) acordate statelor, băncilor centrale sau organismelor de stat din țările în curs de dezvoltare destinate ameliorării situației economice și monetare: pînă la 10 ani de la utilizarea creditelor

Pentru creditele financiare prevăzute la punctul 3 de mai sus, cota asigurată este de 95%, iar pentru cele prevăzute la punctul 4 cota asigurată este de 100%.

Prin aprobarea noii legi pentru finanțarea și asigurarea creditelor la export — 227/1977 gama garanțiilor asumate de statul italian s-a diversificat, în afara celor prezentate mai sus statul italian prin intermediul SACE — asigurînd și: investițiile italiene în străinătate, leasingul de mașini, echipamente și mijloace de transport, programele de penetrație comercială pe noi piețe, garanțiile și avansurile depuse de operatorii italieni pentru participarea la licitații, creditele financiare acordate de bănci din străinătate beneficiarilor din alte țări pentru finanțarea importurilor acestora din Italia.

Cota garanției asumate de statul italian pentru creditele comerciale, variază în funcție de valoarea acestora astfel:

— 85% pentru sume pînă la 200 mil. lire italiene

— 60% pentru sume pînă la 400 mil. lire italiene

— 30% pentru sume pînă la 600 mil. lire italiene

— 10% pentru sume peste 600 mil. lire italiene

Nivelul primelor de asigurare variază între 0.10% și 2.50% în funcție de durata creditului, natura riscurilor asigurate, țara de destinație, natura debitorului — privat sau de stat — modalitatea de garantare a creditului. În ceea ce privește țara de destinație, Comitetul de gestiune stabilește anual limitele minime și maxime ale primelor de asigurare în funcție de situația economică și financiară a diverselor țări, de capacitatea acestora de a-și îndeplini obligațiile asumate.

Din acest punct de vedere, țările cu care Italia are relații de credit sau cele potențiale sînt clasificate în 5 grupe, componența acestor grupe nefiind fixă, o țară putînd fi trecută dintr-o grupă în alta — în funcție de situația economică-financiară și politică anuală.

Prima de asigurare se calculează global, pentru fiecare operație asigurată și se plătește în lire italiene; în cazul în care garanția este exprimată în devize străine, conversia se face la cursul oficial existent la data plății.

Mobilizarea creditelor

În sistemul bancar italian se face o distincție clară între băncile comerciale (de credit ordinar) autorizate să efectueze operații de credit pe termen scurt (până la 12—24 luni) și instituțiile de credit specializate care sînt autorizate să efectueze operații de credit pe termen mijlociu și lung. Din această ultimă categorie face parte: Istituto Mobiliare Italiano (IMI) Ente Finanziario Interbancaria (Efibanca), Banca di Credito Finanziario (Mediobanca), Mediocredito Regionale.

Instituțiile de credit specializate sînt autorizate să mobilizeze creditele comerciale pe termen mijlociu acordate de exportatorii italieni și să acorde credite bancare (cumpărător) pe termen mijlociu și lung.

Instituțiile de credit specializate se refinanțează, în condiții de dobîndă preferențială, la Mediocredito Centrale, instituție de drept public, înființată în anul 1952 — prin intermediul căreia statul italian intervine în activitatea de finanțare a creditelor la export.

Intervenția Mediocredito Centrale are la bază următoarele principii:

— refinanțează numai creditele pe termen mijlociu și care sînt asigurate pe aceeași perioadă;

— durata refinanțării nu poate să depășească durata creditului acordat de operatorul italian importatorului străin;

— refinanțarea creditelor la export nu poate să depășească 85% din valoarea creditului acordat de operatorul italian; restul de 15% fiind în sarcina instituției de credit specializate.

Intervenția Mediocredito Centrale are loc sub următoarele două forme: reescontarea efectelor comerciale; acordarea de avansuri contra constituirii în gaj a efectelor comerciale.

O formă de intervenție deosebită, determinată de insuficiența fondurilor la dispoziția Mediocredito Centrale o constituie „contribuția de dobîndă”, denumită și „finanțare mixtă”. Conform acestei proceduri, Mediocredito Centrale refinanțează în totalitate o cotă mai mică de 85% din valoarea creditului, pentru restul fondurile fiind procurate de instituțiile de credit specializate pe piață. În acest caz, Mediocredito Centrale acordă acestor instituții o subsidie reprezentînd diferența dintre dobînda de piață și dobînda preferențială, astfel încît exportatorul italian să suporte o dobîndă egală cu cea pe care ar fi suportat-o în situația în care Mediocredito Centrale ar fi in-

tervenit cu fonduri proprii în proporția maxim admisă, respectiv 85% din valoarea creditului.

Dobînda preferențială în vigoare, practică de Mediocredito Centrale pentru refinanțarea creditelor pe termen mijlociu și lung în lire italiene este de 8—9% pe an, stabilită pentru fiecare operație de credit în funcție de:

— natura exportului (instalații complete, utilaje și echipamente individuale) precum și de valoarea acestuia;

— cota de marfă străină inclusă în furnitură;

— cota de efort propriu, plătită „cash” din fondurile beneficiarului creditului.

Începînd din anul 1975, datorită dificultăților economiei italiene, materializate prin: o creștere economică în ritm relativ redus; existența unui deficit însemnat al balanței comerciale și de plăți; deprecierea continuă a lirei italiene față de principalele valute occidentale (în anul 1973 cursul de schimb al lirei italiene față de dolarul S.U.A. era de cca 580 lire italiene pentru 1 dolar S.U.A. pentru ca în anul 1976 aceasta să fie de cca 920 lire italiene pentru 1 dolar S.U.A.); existența unei datorii externe de proporții însemnate, exprimate în principal în dolari S.U.A. și mărci vest-germane, autoritățile competente italiene au interzis acordarea de credite bancare (cumpărător) în moneda națională, aceasta fiind acordate în eurodevize, de regulă în dolari S.U.A. și mărci vest-germane.

În actualitate

Renault

Cu ocazia Salonului Internațional al automobilului din această toamnă de la Paris, Bernard Vernier Paillez, președintele Societății de stat Renault a făcut cunoscut că producția de automobile Renault în Franța și în străinătate va atinge în această toamnă cifra record de 7 850 vehicule pe zi. Acest nivel al producției este cu 12% mai mare decît producția la aceeași dată în anul precedent. Această creștere a fost facilitată de menținerea la un nivel ridicat a cererii și de ritmul rapid de înnoire promovat de firmă.

Numeral în acest an s-a înregistrat o puternică extindere a gamei de fabricație prin introducerea tipurilor: Renault 18 în patru variante de bază, Renault 5 automatic, R 4 în versiune GTL, o nouă serie R 14, și noul tip R 30 TX prezentat pentru prima dată la salon.

În cazul creditelor exprimate în alte valute decît lira italiană, condițiile de dobîndă au fost aliniate la cele practicate de țările Pieței Comune, respectiv 7,25% pe an pentru credite pe termen de pînă la 5 ani și respectiv 7,75% pentru credite pe termene mai mari de 5 ani.

Deși prin ultima reglementare privind asigurarea și mobilizarea creditelor la export în Italia s-au adus îmbunătățiri substanțiale acestei activități materializate prin diversificarea gamei garanțiilor și riscurilor acoperite de statul italian, precum și în procedura de eliberare a garanțiilor (crearea unui institut specializat pentru asigurarea creditelor la export — SACE) legea 227/1977 nu a eliminat întrutotul insuficiențele vechilor reglementări.

Aceste neajunsuri se referă la menținerea în continuare a unor plafoane maxime, stabilite anual, atît pentru volumul garanțiilor pe care poate să și le asume statul italian într-un exercițiu financiar cit și pentru intervenția Mediocredito Centrale în refinanțarea creditelor la export în condiții de dobîndă preferențială.

Astfel într-o perioadă dată, nu toate exporturile italiene pe credit pot să beneficieze de garanția statului și dobînda preferențială, existînd riscul reducerii competitivității acestor exporturi pe piața internațională.

Radu TUFEANU
Bancă Română de
Comerț Exterior

Cooperare

Producția Fabricii de frigidere din Jaszbereny (Ungaria) a ajuns în prezent la 500 000 bucăți pe an. Amplasarea sa în urmă cu 25 de ani într-un mic orașel din Ungaria centrală s-a dovedit o bună opțiune, fabrica dezvoltîndu-se pînă la actuala capacitate, cu un personal de 6 000 de angajați.

Fabrica de frigidere dispune de o filială comercială de import-export „Lehelex”, prin care s-a inițiat în 1974 o acțiune de cooperare cu „Frigidere Europe General Motors Ltd.”, inclusiv în efectuarea cercetării și planificării de marketing.

Concentrarea eforturilor de dezvoltare tehnică și design spre satisfacerea pieței Angliei au permis creșterea desfacerilor pe această relație pînă la 70 000 bucăți anual.

Utilizînd rețeaua de distribuție a partenerului firma maghiară a pătruns apoi pe alte piețe europene: Franța, Belgia, Olanda, Elveția.

autoconducere

Tipologia centralelor (II)

Pentru a schița o tipologie a centralelor vor trebui luate în considerare felurite criterii.

În raport de criteriul naturii unităților ce intră în compunerea centralelor se pot distinge:

a) centrale în care unitățile componente, organizate potrivit principiului gestiunii economice, nu sînt dotate niciodată cu personalitate juridică; sînt centralele cu cel mai înalt grad de integrare, care răspund direct de întreaga activitate economică și juridică a unităților;

b) centralele cu compunere mixtă, în care, alături de întreprinderi — unități cu personalitate juridică, vom întâlni și unități cu gestiune economică, fără personalitate juridică;

c) centrale în care toate unitățile componente au personalitate juridică. Sînt centralele cu cel mai scăzut grad de integrare.

Ar fi greșit să considerăm că vreunul din aceste tipuri ar fi superior față de altele. Desigur, centralele de la lit. a) prezintă avantajul centralizării maxime, deci al eliminării aparatului administrativ și auxiliar de la toate întreprinderile precum și al exercitării centralizate, cu posibilități economice sporite, a multor atribuții importante. Există însă, în celelalte cazuri, în raport de situațiile concrete, argumente economice importante care reclamă o soluție organizatorică diferită. Tocmai de aceea legea arată expres criteriile ce trebuie să stea la baza grupării unităților în centrale: omogenitatea produselor și tehnologiilor de fabricație; cooperarea în producție, integrarea fabricației unor produse finite sau amplasarea teritorială a unităților componente.

E vorba, desigur, numai de recomandări de principiu. Uneori, complementaritatea producției unităților anumitor centrale, dispersarea lor teritorială, amploarea deosebită a activității unor unități din cadrul centralei etc., pot recomanda, ca o soluție mai economică, o altă formulă de organizare.

Sub un alt aspect — cel al structurii pe care se constituie centrala, se pot întâlni două categorii de unități:

a) centrala constituită pe structura unei mari întreprinderi. Este ipoteza cea mai frecventă deoarece, potrivit legii, ea constituie regula.

În astfel de cazuri, „întreprinderea pe structura căreia se constituie centrala este, de obicei, o unitate cu gestiune economică, fără personalitate ju-

ridică. Celelalte unități, de regulă, gravitează în jurul acestei întreprinderi-mamă” rolul lor fiind de a desfășura o activitate auxiliară. Ele sînt, cel mai adesea, unități de cercetare și proiectare, de aprovizionare și desfacere, de comerț exterior, de pregătire și perfecționare a cadrelor etc.

În unele acte de înființare, formula organizatorică la care ne-am referit este arătată în mod expres.

Un element în plus a fost adus prin Decretul nr. 162/1973 care a precizat că la centralele constituite pe structura unei mari întreprinderi, directorul acesteia este, în același timp, director general adjunct al centralei; el poate fi ajutat, atunci cînd este cazul, de un inginer șef.

b) centrale care nu sînt constituite pe structura unei întreprinderi anume, ele reprezentînd un aparat economic distinct din punct de vedere organizatoric de toate unitățile componente,

care au sau nu personalitate juridică. Față de prevederea conform căreia centralele constituite pe structura unei întreprinderi constituie regula, această a doua categorie de unități se va organiza doar în mod excepțional.

În sfîrșit, sub un ultim criteriu — cel al complementarității activității unităților — se pot distinge centrale de orientare orizontală, în care toate unitățile desfășoară o activitate paralelă, iar centrala are rolul unui organism de conducere suprapus tuturor acestora și centrale de orientare verticală, în care activitatea unităților componente este complementară, fiecare din ele contribuind la realizarea unor sarcini comune, iar centrala este organismul economic care finalizează toate aceste activități complementare.

Este de observat însă că, îndeosebi această ultimă clasificare nu pune probleme juridice deosebite, întrucît raporturile dintre centrală și unitățile componente se vor desfășura și într-un caz și într-altul potrivit regulilor cunoscute.

Dr. Victor Dan ZLATESCU

contract economic

Perisabilități. Condiții de aplicare

Art. 43 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 prevede că pentru mărfurile care din cauza anumitor însușiri proprii sînt supuse pierderii din greutate în timpul transportului, cărașul răspunde numai pentru partea lipsă din greutate care depășește procentele de pierdere prevăzute în actele normative în vigoare referitoare la transporturi.

Este vorba deci, de aplicarea perisabilităților în raporturilor cu cărașul, în temeiul unor dispoziții legale care privesc transporturile, iar nu gestionarea mărfurilor la unitatea furnizoare, sau la cea beneficiară.

Aceste dispoziții legale, la care se face trimitere în cuprinsul art. 43 din regulamentul menționat, sînt, în primul rînd, cele ale art. 76 din Regulamentul de transport C.F.R. privind restrîngerea responsabilității în caz de pierdere de greutate:

„1. Pentru mărfurile care, din cauza naturii lor particulare, suferă în general o pierdere de greutate prin simplul fapt al transportului, calea ferată nu răspunde de lipsuri decît dacă ele depășesc toleranțele arătate mai jos:

a) doi la sută din greutate pentru mărfurile lichide sau predate în stare umedă cum și pentru mărfurile următoare, oricare ar fi distanța parcursă: lemn de reglise, lemn, coarne și copite, coame (păr de) piei, rămășițe de piei, coaje, frunze proaspete de tutun, fructe proaspete, fructe uscate sau opărite, hamei, lînă, legume proaspete, chit, asfalt proaspăt, oase întregi sau măcinate, piei, pește uscat, rădăcini, săpunuri și uleiuri compacte (solide), sarea, păr de porc, tutun tăiat, sgîrciuri de animale;

b) unu la sută pentru toate celelalte mărfuri uscate”.

Menționăm că aceste perisabilități sînt aplicabile numai în relațiile cu cărașul. Ele nu-și găsesc aplicabilitatea în raportul furnizor — beneficiar căruia, în schimb, îi sînt aplicabile dispozițiile art. 16 lit. b din Legea nr. 71/1969, potrivit cu care atît dreptul de proprietate sau de administrare directă, cît și riscurile se transmit de la furnizor la beneficiar pe data predării produselor către căraș.

Acesta din urmă, așa cum s-a văzut, nu răspunde pentru acele lipsuri

cantitative care se încadrează în scâzămintele legale. În acest sens, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2657/1978 s-a reținut că, în speță, „mancoul legal de 1% reprezintă cantitatea de 531 kg. porumb pentru care nu este răspunzător cărașul, ținând seama de dispozițiile normative susmenționate și de faptul că vagonul a sosit intact. Astfel fiind, organul arbitral a fost îndreptățit să oblige pe pirită, în calitate de beneficiar al transportului, la plata sumei de 744 lei reprezentând contravaloarea cantității de 531 kg. porumb mancou legal, sumă refuzată nejustificat furnizoarei reclamante”.

Menționăm că perisabilitățile se aplică numai în procentul legal, stabilit pe cale normativă, practica judecătorească și cea arbitrală fiind constante în sensul că nu se pot mări prin apreciere coeficienții de perisabilitate stabiliți prin actele normative, după cum nu se pot acorda asemenea perisabilități atunci când nu există teme legal.

Cu privire la modalitatea concretă de aplicare a perisabilității, art. 44 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959 prevede că atunci când cu un singur document de transport, se transportă mai multe colete, procentul de pierdere din greutate admis, se calculează separat pentru fiecare colet. Dacă greutatea fiecărui colet a fost indicată în document, la primirea lor spre transport.

Potrivit art. 45 din același regulament, limitarea răspunderii în procentele la care se referă art. 43 nu se aplică dacă se face dovada că lipsa de greutate nu s-a produs din cauza pierderii naturale.

În acest caz, sarcina probei revine părții care are interes să demonstreze că pierderea nu s-a datorat unor cauze naturale. Făcând această dovadă, expeditorul sau destinatarul poate obține angajarea răspunderii cărașului și pentru acele lipsuri cantitative care se încadrează în procentul de perisabilitate.

Astfel, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2650/1978, s-a reținut, cu referire la dispozițiile art. 43 din regulamentul amintit, că „în unele împrejurări, cărașul nu poate fi exonerat de răspundere, deoarece dauna nu este urmarea unui risc inerent transportului, cunoscut atât de expeditor cât și de destinatar în momentul în care marfa a fost încredințată spre transport, ci se datorește culpei vădite a cărașului.

În speță, pierderile intervenind în urma unui accident de circulație, nu se puteau acorda cărașului perisabilitățile ... întrucât nu este vorba de pierderi normale.

Față de cele de mai sus, deducerea de către organul arbitral a perisabilității de 0,1% ... din totalul prețului, nu se justifică”.

Este un caz tipic de aplicare a dispozițiilor art. 45 din Regulamentul aprobat prin H.C.M. nr. 941/1959. Fiind pe deplin dovedit că lipsurile nu s-au datorat scăderii produselor în greutate datorită unui proces natural, ci unui accident de circulație care rele-

vă culpa cărașului în executarea contractului de transport, răspunderea acestuia a fost în mod justificat angajată pentru totalitatea lipsurilor cantitative produse în asemenea condiții.

I. ICZKOVITS

comerț exterior

Consecințe ale efectuării controlului calitativ în țara cumpărătorului, fără prezența vinzătorului

În cadrul Condițiilor generale C.A.E.R. de livrare a mărfurilor, prevederile imperative care obligă pe vinzător să participe la controlul calitativ al produselor în țara cumpărătorului sînt destul de restrînse (așa cum s-a arătat în nr. 27/48 din 1978 al Revistei Economice, Supliment). O frecvență vădit superioară au însă cazurile în care vinzătorul dispune de facultatea de a-și manifesta voința în sensul de a cere să fie prezent la asemenea constatări.

Dreptul vinzătorului de a solicita și de a conveni ca verificarea calitativă să aibă loc cu participarea sa în țara cumpărătorului poate fi exercitat de cite ori specificul mărfii sau al livrării justifică o atare măsură, fără ca prevederile C.G.L. să fi instituit obligativitatea acestei prezențe.

În situațiile menționate, vinzătorul își dă destul de frecvent asentimentul ca, în numele său, controlul calitativ să fie adus la îndeplinire de către un organ tehnic de specialitate corespunzătoare, care își desfășoară activitatea în țara cumpărătorului. La noi, potrivit art. 6 lit. f din Decretul nr. 623 din 22 noiembrie 1973, Camera de comerț și industrie a Republicii Socialiste România efectuează, prin organele sale, pe baza mandatului primit de la clientul extern, controlul ce ne interesează pentru mărfurile destinate exportului și importului.

Vinzătorul poate deopotrivă să-și rezerve dreptul de a proceda nemijlocit, prin specialiștii săi, la testările calitative în țara cumpărătorului, desigur împreună și cu acesta.

În toate cazurile în care vinzătorul trebuie, potrivit dispozițiilor din C.G.L., să participe sau decide din propriu inițiativă să fie prezent la constatările calitative care vor avea loc în țara cumpărătorului, în sarcina acestuia la naștere obligația de a-l convoca la data prestabilită.

Dacă însă vinzătorul preferă să nu fie prezent, iar dispozițiile din C.G.L. nu-l obligă să ia parte la constatările ce se efectuează în țara cumpărătorului, contractele de livrare a mărfurilor obișnuiesc să precizeze că actul constatator care se va întocmi va fi opo-

zabil pe deplin vinzătorului, fără ca el să fie convocat spre a asista la control.

După ce am trecut astfel în revistă situațiile ce se ivesc mai frecvent în practică, să examinăm sancțiunile patrimoniale aplicabile dacă obligațiile la care ne-am referit au fost încălcate.

În această privință, Comisia de arbitraj de la București (prescurtat C.A.B.) a decis constant — printre altele prin hotărîrea nr. 56 din 14 noiembrie 1973 — următoarele: „În cazul cînd în contractul dintre părți se prevede că reclamația de calitate trebuie să fie confirmată printr-un certificat al organului de control din țara cumpărătorului, cu precizarea că la verificarea acestui organ trebuie să fie chemat și un reprezentant al vinzătorului, nerespectarea clauzei privind această chemare atrage lipsa de valabilitate a certificatului eliberat de către organul de control în ce privește lipsurile calitative, adică actul nu mai poate constitui, în sensul contractului, o confirmare valabilă a lipsurilor calitative”.

Soluția este însă alta, dacă nu s-a condiționat controlul calitativ din țara cumpărătorului de convocare prealabilă a vinzătorului. În acest sens, C.A.B. a decis următoarele prin hotărîrea nr. 24 din 28 mai 1973: „În cazul cînd în contractul dintre părți s-a stabilit că verificarea calitativă incumbă unui organ de control din țara cumpărătorului, fără să existe o clauză că la acest control trebuie să asiste și un reprezentant al vinzătorului, invitația adresată de cumpărător ca un delegat al furnizorului să se deplaseze la stația de destinație, unde se află marfa, nu poate fi interpretată ca o propunere de modificare a clauzelor contractuale menționate, ci ca o recomandare făcută vinzătorului pentru tratativele avute în vedere de paragr. 75 pct. 2 și 5 din C.G.L. Verificarea calitativă incumbă în acest caz exclusiv organului de control din țara cumpărătorului, iar actul încheiat de acesta este opozabil vinzătorului”.

Practica arbitrală a avut ocazia să decidă și cu privire la nerespectarea

obligației cumpărătorului de a conserva marfa litigioasă pînă la data controlului localizat în țara sa. În această privință, prin hotărîrea C.A.B. nr. 48 din 17 octombrie 1973, s-a decis următoarele: „În cazul cînd părțile au acceptat propunerea Comisiei de arbitraj de a se face o verificare comună în cursul litigiului pentru stabilirea calității produselor, cu privire la care cumpărătorul a formulat reclamații de calitate, cumpărătorul este

obligat să păstreze lotul de marfă pentru efectuarea acestei verificări. În cazul cînd marfa nu a fost păstrată pînă la efectuarea verificării comune, dispusă de organul arbitral, se trage concluzia că reclamația de calitate este nefondată”.

Considerăm, pentru motivele expuse anterior, că soluțiile citate sînt judicioase și pot fi împărțite.

dr. O. CĂPAȚÎNĂ

raporturi de muncă

Aspecte practice privind trecerea persoanei încadrate în altă muncă

Codul muncii înscris în articolul 19, alin. 1, lit. c — cu valoare de principiu fundamental — dreptul persoanei de a i se asigura stabilitatea în muncă, principiu ce se regăsește în întreaga legislație a muncii, în special în reglementarea încetării contractului, ca o puternică garanție a exercitării dreptului la muncă. Munca concretă la care s-a obligat persoana, locul de muncă și retribuiția muncii, fiind elemente esențiale în considerarea cărora a fost încheiat contractul de muncă nu pot fi schimbate unilateral de către unitate decît în anumite situații speciale. Trecerea temporară în altă muncă, după cum ne îndrumă Plenul Tribunalului Suprem, înseamnă schimbarea locului de muncă în cadrul aceleiași unități, pe o perioadă scurtă de timp. (Decizia nr. 9/1974) Trebuie să admitem, chiar față de expresia pusă în discuție „trecerea temporară în altă muncă”, că aceasta înseamnă și schimbarea temporară a felului muncii, ca măsură cu caracter excepțional. O asemenea măsură este, prin ipoteză, aceea prevăzută în art. 20, alin. 2, litera c, dispusă pentru asigurarea bunei funcționări a unității.

În executarea contractului pot să apară situații în care este justificată și trecerea definitivă în altă muncă, în toate cazurile trecerea făcîndu-se într-o muncă corespunzătoare.

Astfel, trecerea este justificată dacă prin aceasta se ajunge la o mai bună organizare a serviciului iar interesele celui în cauză nu sînt atinse, deoarece prin felul muncii nu trebuie să înțelegem păstrarea neschimbată a funcției în care s-a încadrat persoana fiindcă această soluție ar putea prejudicia interesele unității care nu ar putea proceda la organizarea științifică a serviciilor. Așadar unitatea poate să încredințeze persoanei un post similar celui deținut anterior, dar cu schimbări de atribuții, în cadrul ace-

leiași munci (Tribunalul Suprem, Secția civilă, decretul nr. 2037/1972). Tot astfel, în cazul reorganizării unității, persoana poate fi trecută în altă muncă, fie prin redistribuirea personalului, fie în aplicarea articolului 133, alin. 1 din Codul muncii. În toate cazurile analizate persoana este îndreptățită să conteste măsura la organele de jurisdicție a muncii.

Relevăm în continuare cîteva cazuri cu privire la trecerea în altă muncă și consecințele sale asupra contractului de muncă.

● Avînd în vedere repetatele abuzuri în serviciu, abaterile disciplinare de la regulile de comportare, unitatea dispune transferarea persoanei în cadrul aceleiași unități, pe o altă funcție și cu o altă retribuiție, ambele inferioare celor deținute înainte. Instanțele de judecată rețin că măsura luată de unitate reprezintă o **modificare unilaterală** a contractului de muncă în două elemente esențiale ale acestuia, ceea ce nu este specific transferării și ca atare anulează măsura unității.

Cunoscînd realitatea abaterilor repetate ale persoanei încadrate, precum și indicațiile organului tutelar, s-a pus problema de drept dacă măsura unității nu poate fi considerată o **desfacere a contractului de muncă** în baza art. 130, alin. 1, lit. e din Codul muncii, trecerea persoanei în altă muncă reprezentînd în fapt o aplicare a prevederilor art. 133, alin. 1 din Codul muncii.

În speță, arată Tribunalul Suprem, este vorba de o modificare unilaterală a contractului, așa cum just au reți-

nut instanțele de judecată. Măsura unității este ilegală și nu poate fi înțeleasă ca dispoziție de desfacere a contractului de muncă. Este de principiu ca transferul în interesul serviciului, care are drept urmare schimbarea unilaterală a felului muncii și micșorarea retribuiției echivalează cu o desfacere a contractului de muncă în privința efectelor pe care le produce. Dar identitatea efectelor nu duce la asimilarea unui transfer, cu o dispoziție de desfacere a contractului de muncă în ceea ce privește **condițiile de fond și formă** în care această măsură poate fi luată (art. 130—132 și art. 134 din Codul muncii). Desfacerea contractului de muncă, așa cum în aplicarea legii a stabilit doctrina și practica, trebuie să fie manifestă, exprimată clar, motivată și concretizată într-o dispoziție scrisă care își produce efectele de la comunicare. O asemenea măsură nu poate fi subînțeleasă și nici reținută dintr-un transfer, care produce efectele unei desfaceri a contractului de muncă în desconsiderarea normelor legale. Măsura unității fiind ilegală și efectele acesteia sînt nule și nu pot fi interpretate ca efectele unei desfaceri a contractului. O asemenea interpretare nu poate fi reținută și datorită faptului că toate faptele imputate persoanei justificau desfacerea disciplinară a contractului care nu creează prealabil obligații de trecere în altă muncă, cum precizează art. 133, alin. 1 din Codul muncii (secția civilă, decembrie nr. 295/1978).

● Printr-o „notă de transfer”, persoana încadrată este trecută în cadrul aceleiași unități de la serviciul tehnic în producție, unitatea motivînd, la solicitarea persoanei, că a procedat astfel (adică a modificat locul de muncă) deoarece serviciul tehnic este un serviciu de concepție care presupune multă concentrare, pe de o parte, și totodată persoana a avut abateri repetate de la normele de etică și echitate socialistă și a creat în cadrul serviciului o atmosferă care afectează prestigiul colectivului respectiv (judecătoria Craiova, sect. civ. nr. 100/1978). Evidențiem că pe baza motivării aduse de unitate, aceasta avea de ales între două soluții locale, dar avînd imaginea unei soluții „împăciuitoare”, a ales-o pe a treia care s-a dovedit potrivnică legii. Astfel din motivarea unității făcîndu-se cererea persoanei, rezultă în primul rînd că persoana în cauză este necorespunzătoare, iar în al doilea rînd că a încălcat disciplina muncii. Pentru primul caz, dacă persoana era necorespunzătoare profesional postului pe care-l ocupa, unitatea, făcînd aplicarea art. 133, alin. 1 din Codul muncii, putea să treacă persoana respectivă într-o muncă corespunzătoare și în caz de neacceptare să procedeze la desfacerea contractului pe baza art. 130, alin. 1, lit. e, din Codul muncii.

Pentru al doilea caz, unitatea trebuia să aplice sancțiunile disciplinare prevăzute de Codul muncii, inclusiv, în condițiile legii, desfacerea disciplinară.

Trecerea definitivă în altă muncă fără a fi motivată de nevoile producției ori de reorganizarea unității într-adevăr este o neregulă, este nelegală și urmează a fi anulată.

● Asociația economică intercooperativă, pe baza constatărilor și indicațiilor comisiei de revizii și control a Agrocoop dispune trecerea persoanei încadrate din funcția de merceolog-voiajor pe postul de muncitor-încărcător-descărcător, motivând hotărîrea luată pe faptul că cel în cauză a fost condamnat la 7 luni închisoare pentru infracțiunea de delapidare. Măsura unității, deși contestată și anulată de prima instanță, este la adăpostul legii, fiind dată în baza art. 1, alin. a, litera j din Hotărîrea nr. 18/1974, a U.N.C.A.P., dată în aplicarea Legii nr. 22/1969 și a H.C.M. nr. 2230/1969, deoarece funcția de merceolog-voiajor pe care o ocupa persoana implică atribuțiile de gestionar și cum persoana a fost condamnată, nu prezintă garanții pentru ocuparea acestei funcții.

Ulterior, la numai 15 zile de la prima măsură, unitatea dispune desfacerea disciplinară a contractului de muncă pentru abateri săvîrșite în repartiția, recepția și expediția mărfurilor. Această măsură, respinsă de prima instanță, este menținută prin decizia Tribunalului cu motivarea că încheierea contractului s-a făcut cu încălcarea Legii nr. 22/1969, a H.C.M. nr. 2230/1969 și a Hotărîrii U.N.C.A.P. nr. 18/1974 și ca atare contractul este nul. Înainte de a comenta legalitatea măsurii, arătăm faptul că oricum nu poate fi vorba de nulitatea contractului de muncă, deoarece prima măsură fiind legală, cea de-a doua măsură, desfacerea contractului, nu s-a făcut dintr-o funcție pentru care legea cere expres anumite condiții restrictive. Unitatea intrase în legalitate prin măsura trecerii persoanei din funcție de merceolog-voiajor pe postul de muncitor, or măsura desfacerii s-a luat împotriva acestui nou contract care nu poate fi considerat nul.

În legătură cu această ultimă măsură, Tribunalul Suprem prin decizia secției civile nr. 101/1978, arată că este netemeinică și nelegală, fiind luată, odată cu încălcarea prevederilor art. 13, alin. 3 din Legea nr. 1/1970 (aspect pe care nu-l comentăm acum) și a doua oară pentru fapte care sub nici o formă nu justifică aplicarea sancțiunii disciplinare maxime.

Astfel, din analiza faptelor reținute de unitate în sarcina persoanei, relese că faptele s-au petrecut în timpul cît persoana a îndeplinit funcția de merceolog și cu privire la ele persoana nu a fost ascultată niciodată pentru a stabili vinovăția sa. O singură faptă este reținută în sarcina persoanei după

trecerea sa în postul de muncitor și anume plusuri în valoare de aproximativ 5.500 lei la diferite fructe și ambalaje, constatate cu prilejul predării gestiunii către unitate. Este atît de gravă această faptă încît să justifice desfacerea disciplinară a contractului de muncă?

Creдем că nu. De fapt nici unitatea nu spune acest lucru motivînd măsura sa și pe alte fapte care însă nu pot fi reținute ca motive de desfacere a contractului din postul de muncitor fiind petrecute, cum arătăm, în timpul funcției de gestionar și cu privire la care nu a fost ascultată persoana.

S-ar putea susține că trecerea persoanei în altă muncă este urmarea unor abateri săvîrșite în urmă, adică nu este o retrogradare, ci o măsură de restabilire a legalității, o „legalizare” a contractului nul și ca atare nu este vorba de încălcarea principiului „non bis in idem” iar termenele legale nu s-au prescris.

Este adevărată o asemenea susținere dar nu poate fi reținută cel puțin pentru faptul că persoana în calitate de gestionar nu a fost ascultată cu privire la aceste fapte deși erau constatate prin proces verbal ori, cu atît mai mult nu pot fi luate în seamă la desfacerea disciplinară a contractului din postul de muncitor cu aceeași încălcare a legii (art. 13, alin. 3 din Legea nr. 1/1970).

Încă o dată, credem că ultima faptă nu este atît de gravă încît să justifice îndeplinirea persoanei din unitate existînd alte mijloace la care unitatea are acces pentru stabilirea legalității.

● Ca urmare a sesizării organelor de cercetare penală, persoana este nesuspendată din funcția gestionară pe care o deținea. După scoaterea de sub urmărire penală (art. 11 lit. b și art. 10 lit. b din Codul de procedură penală), conducerea unității dispune trecerea persoanei încadrate din funcția de gestionar pe un post de muncitor necalificat, măsură cunoscută de cel în cauză dar necontestată, în termen util, la organele de jurisdicție a muncii.

Ne reprezentîndu-se la noul post timp de 8 zile de la cunoașterea măsurii res-

pective, unitatea dispune desfacerea disciplinară a contractului de muncă măsură contestată la instanța judecătorească.

Admițînd contestația, instanța arată că măsura trecerii în altă funcție este ilegală, neprezentarea la noul post îndreptățită, iar ca atare măsura desfacerii disciplinare a contractului trebuie anulată.

Din moment ce persoana încadrată, arată Tribunalul Suprem, nu a contestat în termenul legal măsura trecerii sale în altă muncă, în mod greșit instanța a statuat că persoana, după încetarea suspendării, urma să fie reîncadrată pe vechiul post, fiind în acest fel îndreptățită să refuze postul de muncitor necalificat.

Temeinicia și legalitatea măsurii desfacerii disciplinare a contractului nu trebuie analizată sub acest aspect ci sub aspectul dispozițiilor art. 130, alin. 1 lit. 1 din Codul muncii și al dispozițiilor art. 13 alin. 3 din Legea nr. 1/1970. În baza rolului activ se impune ca instanța să dispună examinarea litigiului sub aceste aspecte și în raport de acest rezultat să stabilească dacă măsura desfacerii disciplinare a contractului este sau nu justificată (Secția civilă, Decizia nr. 314/1978).

● Persoana, trecută nejustificat într-o altă muncă inferior retribuită, se adresează comisiei de judecată care hotărîște menținerea măsurii dispuse de unitate.

Ulterior, persoana în cauză se adresează instanței solicitînd anularea hotărîrii comisiei de judecată ca netemeinică și nelegală iar în fond, reintegrarea sa în munca deținută anterior.

În speță este vorba de o modificare unilaterală a contractului de muncă care a declanșat un litigiu de reintegrare în muncă. Potrivit art. 174 lit. C din Codul muncii litigiile privind reintegrarea în muncă, cu anumite excepții expres enumerate, sînt de competența instanțelor judecătorești și nu a comisiilor de judecată, motiv pentru care asemenea hotărîre trebuie socotită desființată.

dr. Iosif R. URS

Aprobarea transferului în interesul serviciului

Este cunoscut că potrivit prevederilor art. 11 lit. a din Legea nr. 1/1970, transferul în interesul serviciului se acordă la cererea unității unde are loc transferul de către conducerea unității de la care pleacă, cu aprobarea organului ierarhic superior al acesteia. Această ultimă aprobare avea rolul, în concepția Legii nr. 1/1970, de a frîna fluctuația și mobilitatea forței de muncă, socotindu-se că organul ierarhic superior este mai în măsură de a aprecia dacă transferul în cauză este util

intereselor generale ale economiei și, mai ales, dacă nu prejudiciază activitatea unității subordonate.

De la această regulă generală, legea institua o excepție (art. 11 alin. 2), în cazul transferului de la o instituție centrală, situație în care era suficient acordul acestora.

Procedul instituit de Legea nr. 1/1970 a dat rezultatul scontat, unitățile ierarhice superioare apreciînd de la caz la caz fiecare operațiune de transfer, evitîndu-se transferări în interesul ser-

viciului care dăunau bunului mers al unei unități socialiste.

Mergînd pe linia descongestionării organelor ierarhice superioare de activități lipsite de importanță deosebită și concretizînd principiul autoconducerii, Legea nr. 5/1978 prin art. 37 lit. r modifică parțial prevederea cuprinsă în art. 11 lit. a din Legea nr. 1/1970. În conformitate cu art. 37 lit. r din Legea nr. 5/1978, biroul executiv al consiliului oamenilor muncii din întreprinderi este competent a aproba transferul în interesul serviciului fără avizul organului ierarhic superior pentru personalul de execuție din întreprindere.

Odată cu punerea în aplicare a Legii nr. 5/1978, transferul în interesul serviciului are deci o nouă reglementare și anume:

— pentru transferul personalului de execuție din întreprinderi, este necesară cererea unității la care va avea loc transferul și aprobarea biroului executiv al consiliului oamenilor mun-

ci al întreprinderii, fără a mai fi necesar avizul organului ierarhic superior;

— pentru transferul personalului cu funcții de conducere din întreprindere cererea unității care solicită transferul trebuie acceptată de către conducerea unității de la care pleacă persoana în cauză și aprobată de organul ierarhic superior al acesteia. În cazul întreprinderilor subordonate unei centrale, aprobarea este de competența directorului său general, care, potrivit art. 51 din Legea nr. 5/1978 reprezintă unitatea în raporturile cu terții. În cazul întreprinderilor subordonate direct ministerelor, altor organe centrale sau consiliilor populare, aprobarea este de competența acestora.

Pentru stabilirea funcțiilor de execuție și de conducere se va avea în vedere dispoziția cuprinsă în art. 189 din Codul muncii.

J. COSTIU

transport

Împiedicări la eliberarea transporturilor de mărfuri pe calea ferată

- mărfuri în suferință - mărfuri de prisos -

În unele litigii la Arbitrajul de Stat, se pune — în materia transporturilor de mărfuri pe calea ferată, la împiedicări la eliberare — problema regimului mărfurilor „în suferință” sau aceea a mărfurilor de „prisos”.

Se consideră împiedicare la eliberarea mărfii dacă:

— destinatarul refuză primirea mărfii; — destinatarul nu poate fi găsit; — destinatarul nu ridică scrisoarea de trăsură în termenul prevăzut de calea ferată destinatară; — sau expediția nu poate fi eliberată din alte cauze (sechestrare, hotărâri judiciare etc.).

În aceste cazuri marfa se găsește „în suferință”.

Dacă marfa sosește fără documentele de transport, devine marfă de „prisos”.

Menționăm că pot interveni împiedicări și pe parcursul transportului. Acele împiedicări se numesc împiedicări la transport. (art. 9 T.L.M. partea I). La împiedicările la transport se acordă în stația în care s-au ivit, un termen de 72 ore. Înăuntrul acestui termen predătorul trebuie să dispună asupra transportului.

Dacă predătorul nu dispune asupra transportului în termenul stabilit mai sus, pe tot timpul ce depășește acest termen, se percepe locațiile tarifare.

Mărfuri în suferință.

Art. 10 din T.L.M. 4 Partea I, la condiții de aplicare, prevede: „prin mărfuri în suferință se înțeleg mărfurile, ce nu au putut fi eliberate destinatarului în termen de 5 zile, de la sosirea lor în stația de destinație (exclusiv ziua sosirii)”. Același articol prevede că la mărfurile în suferință, eventualele locații pentru nedescărcarea vagoanelor în termen se calculează pentru maximum 120 ore, socotite de la ora zero (0) ce urmează după ziua sosirii. După expirarea acestui termen se aplică tariful de staționare prevăzut în T.L.M. Partea III B, cod 26.06, care stabilește că pentru staționarea vagoanelor cu mărfuri în suferință se percepe pentru fiecare vagon și zi calendaristică, chiar începută, tariful de 20 lei.

În traficul internațional, în regim C.I.M. Prescripțiile internaționale pentru mărfuri (P.I.M.) la punctul 249, prevăd că, dacă cel în drept nu dă instrucțiuni, expediția în suferință trebuie să fie tratată după prescripțiile căii ferate de destinație. În caz de vînzare, suma rămasă după scăderea taxelor care grevează marfa, trebuie să fie pusă la dispoziția celui în drept. Dacă suma este inferioară taxelor care grevează marfa, cel în drept este obligat să plătească diferența.

Mărfuri de prisos

Art. 14 din T.L.M. (4) prevede că „aplicarea tarifului pentru transportul supragreutăților, precum și pentru mărfurile de prisos se face potrivit T.L.M. Partea I, Cap. II, § 3, pct. (18)”. Acesta prevede că la mărfurile de prisos, a căror stație de predare și stație de destinație nu poate fi identificată, tariful de transport se aplică la distanța fixă de 300 km., potrivit dispozițiilor generale sau speciale.

Instrucția C.F.R. nr. 156/1967, la art. 81 tratează în amănunt: cercetarea, înregistrarea, raportarea și păstrarea prisosurilor, fără a defini ce se înțelege prin mărfuri prisos, iar la art. 17 tratează despre eliberarea prisosurilor.

Din prevederile pct. 1 al acestui articol, rezultă că mărfuri de prisos sînt acelea care sosesec la destinație sau în altă stație neînsoțite de documentele de transport, care s-au pierdut sau răătăcit.

Prisosurile constatate în stația de predare sau într-o stație din parcurs, cînd stația de destinație nu este cunoscută, se înregistrează și se raportează de către stația care le-a constatat, ca și cînd ar fi adresate acestei stații.

Stația de predare și stațiile din parcurs, cărora li s-a avizat existența unui prisos, sînt obligate să cerceteze și să expedieze direct stației de destinație, în termen de 24 ore, documentul de transport solicitat. Cînd stația de predare constată că documentul de transport solicitat este expediat odată cu transportul, trimite o copie a acestuia.

Fiecare stație ține cite două registre de evidența prisosurilor, unul pentru prisosurile ce au ca stație de destinație stația respectivă și al doilea pentru evidența prisosurilor provocate de către salariații acesteia, fie că acestea sînt constatate în această stație, fie că li s-au avizat de altele sau de operatorul de mărfuri regional.

În dosarul nr. 456/1978 al Arbitrajului de Stat Central un transport prisos a fost foarte greu identificat, după o serie de cercetări, pentru motivul că stația Barboși-țriaș nu a ținut aceste registre la zi.

În alt dosar al aceluiași arbitraj, nr. 1798/1978, un vagon sosit fără documentele însoțitoare, deci „prisos”, a sosis din eroare în stația Giurgiu cu un transcontainer, în loc de stația București. Aci existînd registrele respective, transportul a fost identificat mai ușor.

Prisosurile care nu s-au putut identifica și elibera celor în drept în termen de șase luni de la data înregistrării lor, se valorifică în conformitate cu prevederile art. 20 din Instrucția nr. 156/1967 pentru prevenirea și tratarea neajunsurilor de ordin comercial în manipularea transporturilor pe calea ferată.

Lucian THEODORU

Răspunderea materială pentru controlul calității

Legea nr. 7/1977 a calității produselor și serviciilor cuprinde în art. 67 o prevedere potrivit căreia personalul ministerelor, a celorlalte organe centrale și locale și inspectorii din cadrul Inspectoratului general de Stat pentru Controlul Calității Produselor răspund material pentru admiterea expedierii unor produse cu deficiențe de calitate, în măsura în care au contribuit la producerea pagubei sau după caz, proporțional cu retribuiția tarifară de încadrare. În practică, răspunderea materială aparține deopotrivă personalului C.T.C. propriu și inspectorilor din cadrul Inspectoratului, deoarece expedierea produselor către beneficiari nu se face fără controlul tehnic de calitate efectuat de personalul propriu al unității producătoare.

Dat fiind că prejudiciul se localizează fie direct, fie indirect în toate cazurile în patrimoniul unității furnizoare, prevederea citată (art. 67 din Legea nr. 7/1977) este susceptibilă de o dublă interpretare. Într-o opinie, se poate susține că prin art. 67 din Legea nr. 7/1977 s-a adus implicit o derogare de la dispozițiile Codului muncii, potrivit cărora răspunderea materială a persoanelor încadrate în baza unui contract de muncă funcționează numai față de unitatea din al cărei colectiv fac parte. Într-adevăr, inspectorii nu fac parte din personalul unității prejudiciate și deci dacă aceasta ar putea emite decizie de imputare împotriva celor vinovați, ar însemna

că prevederea din art. 67 din Legea nr. 7/1977 reprezintă o derogare de la dispozițiile Codului muncii.

Într-o altă opinie se poate susține că prin art. 67, Legea nr. 7/1977 instituite în mod implicit și subînțeles răspunderea patrimonială a însuși Inspectoratului general de Stat pentru Controlul Calității Produselor. Într-adevăr, acesta va răspunde patrimonial față de unitatea care a fost păgubită prin fapta ilicită și culpabilă a prepusului său potrivit regulilor Codului civil, iar suma plătită cu titlu de despăgubiri, în baza unei hotărâri arbitrale, se va recupa pe calea unei decizii de imputare de la inspectorul vinovat.

În ce ne privește optăm pentru a doua opinie dat fiind că în prezent în statul nostru în care respectarea legislației socialiste reprezintă o obligație fundamentală nu poate exista un organ sau instituție care să fie apărută de răspundere pentru faptele prejudiciabile și ilicite săvârșite de personalul său. Prin similitudine, arătăm că Legea nr. 1/1967, prin art. 1 obligă organul administrativ să repare paguba celui vătămat printr-un act administrativ ilegal.

Rămâne ca practica arbitrală și judecătorească să consacre sau să infirme punctul nostru de vedere expus mai sus.

Dr. C. JORNESCU

practică arbitrală

Valorificarea prețului la penalități

Penalitățile prevăzute de dispozițiile normative pentru încălcarea obligațiilor asumate prin contracte economice constituie un instrument eficient menit să asigure respectarea disciplinei de plan și contractuale de către unitățile socialiste.

Ele nu au numai rol reparator, ci, în primul rând, de sancționare a faptelor care au semnificația neîndeplinirii culpabile a obligațiilor rezultând din contractele economice.

De aici, concluzia, ignorată de unele unități socialiste, că penalitățile trebuie pretinse și în cazul când nu pot dovedi că au înregistrat — ca urmare încălcării obligațiilor contractuale — un prejudiciu evaluabil în bani. Chiar dacă un asemenea prejudiciu nu poate fi probat, este neîndoielnic

că printr-o astfel de abatere, aprovizionarea tehnico-materială a unității beneficiare este dereglată, cu consecințe negative asupra îndeplinirii sarcinilor de plan.

La aceeași concluzie se ajunge în lumina principiului potrivit căruia unitățile socialiste nu pot renunța în mod valabil la drepturile lor patrimoniale. Or, nevalorificarea dreptului la penalitățile aferente nerespectării obligațiilor asumate prin contractele economice are semnificația unei asemenea renunțări.

Așa fiind, trebuie considerate nule și deci, lipsite de efecte juridice, înțelegerile care intervin între unele unități socialiste prin care se renunță — fără motive legale justificate — la penalitățile convenite pentru încălcarea obligațiilor contractuale.

Sint, de asemenea, relativ frecvente cazurile în care, constatând că unele obligații de furnizare nu au fost îndeplinite la termen, părțile contractante convin ca ele să fie executate la alte date, ulterioare, adică cu întârziere față de scadențele prevăzute în contract. Așa cum s-a reținut și prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2796/1978, asemenea înțelegeri nu au ca efect scutirea unității furnizoare de răspundere pentru nerespectarea obligațiilor scadente în perioada expirată.

Într-adevăr, organizarea modului de executare a unui contract economic cu întârziere — datorită faptului că produsele nu au fost livrate la termenele contractuale — nu are semnificația decalării acelor termene și nu poate avea ca efect nici exonerarea unității furnizoare de răspundere.

O astfel de organizare a executării este necesară datorită duratei contractului economic, durată care depășind, de regulă, termenul la care executarea trebuia să aibă loc, impune executarea și după scadența termenului, atâta timp cât durata contractului nu a încetat.

După cum este cunoscut, penalitățile pentru nălvirarea produselor contractate se datorează până în momentul când executarea are loc, cu întârziere, sau până la data când executarea devine imposibilă datorită expirării duratei contractului ori intervenirii unui caz de forță majoră.

Faptul că unitatea furnizoare datorează penalitățile până la aceste momente nu înseamnă că ele pot fi obținute fără respectarea altor norme de drept printre care și cele care reglementează prescripția dreptului la acțiune. Astfel, dacă acest drept nu se exercită în termenul de 6 luni prevăzut de art. 4 lit. b din Decretul nr. 187/1958, unitatea beneficiară ajunge în situația de a nu-și realiza dreptul la penalități. Menționăm că pentru fiecare zi de întârziere în livrare se naște un drept distinct la penalități care se prescrie, în mod corespunzător, după trecerea a 6 luni. De pildă; așa cum s-a reținut prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2692/1978, „în speță, acțiunea fiind introdusă la organul arbitral la 1 iunie 1978, penalitățile se puteau pretinde de la data de 1.XII.1977...”

Este de subliniat că solicitarea de a se achita penalitățile prin dispoziție de plată, efectuarea unei încercări de conciliere ori trimiterea unui extras de cont spre confirmare nu întrerup cursul prescripției. În acest sens, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2652/1978, s-a reținut că „faptul solicitării unui extras de cont confirmat și neprimirea acestuia, nu îndreptățește o repunere în termen...”

O situație specială trebuie avută în vedere în cazul penalităților de neexecutare în natură aferente produselor la care unitatea beneficiară a renun-

țat datorită faptului că nu au fost livrate la termen și, din această cauză, nu mai prezintă utilitate pentru îndeplinirea sarcinilor de plan.

În măsura în care renunțarea este justificată, pe data renunțării intervine imposibilitatea de executare în natură a obligației contractuale și pe aceeași dată se naște dreptul la acțiune având ca obiect plata penalităților prevăzute de art. 1 lit. e din H.C.M. nr. 306/1970. Deci, în situația dată, dreptul la acțiune trebuie valorificat în 6

luni de la data renunțării. Este ceea ce s-a subliniat, în următorii termeni, prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2603/1978: „Corect a reținut organul arbitral care a pronunțat hotărârea atacată că petiționara renunțând la un lot de produse și calculând penalitățile după trecerea a 6 luni de la data emiterii actului de renunțare, nu mai poate formula pretenții pentru plata penalităților de nelivrare”.

I. ICZKOVITS

întrebări — răspunsuri

● **H. WALDMANN (București)** întreabă dacă livrarea produselor înainte de scadența termenului contractual de livrare, justifică întârzierea unității beneficiare în achitarea prețului.

Întârzierea este justificată dacă părțile nu au convenit asupra livrării produselor și decontării prețului cu anticipație. De asemenea, se impune ca produsele să fie păstrate în custodie până la scadența termenului de livrare.

● **G. SZÉKELY (Timișoara)** solicită lămuriri cu privire la arbitrajul competent să rezolve litigiile în care figurează ca parte o asociație formată prin cooperarea unei unități C.A.P. cu o unitate de stat.

Potrivit art. 34 din Statutul cooperării și asocierii C.A.P. cu unități de stat sau ale cooperăției de consum, aprobat prin Decretul nr. 346/1977, litigiile patrimoniale ivite între asociație și unitățile asociate, precum și cu alte unități se rezolvă de arbitrajul de stat.

● **M. UDILĂ (Iași)** întreabă dacă unitatea furnizoare care livrează produsele cu precădere în unele decade ale lunii, cauzând astfel dificultăți la descărcare, are a răspunde față de unitatea beneficiară pentru daunele pricinuite.

Din scrisoarea dv. rezultă că nu s-au stabilit prin contract eșalonări decadale, ci termene de livrare la sfârșitul fiecărei luni, astfel că unitatea furnizoare nu avea obligația de a livra produsele cu respectarea anumitor proporții pe decade. Ca atare, credem că unitatea furnizoare nu ar putea fi ținută să răspundă pentru daunele încercate de unitatea beneficiară.

● **G. SIMIONESCU (Argeș)** referindu-se la dispozițiile art. 97 și 140 din Legea finanțelor nr. 9/1972, întreabă dacă există, din punct de vedere juridic, vreo deosebire între livrarea unor utilaje fără ca investiția respectivă să fi fost aprobată și livrarea unor produse către unități C.A.P. fără adevărită de disponibil.

Deosebirea principală constă în aceea că în primul caz, lipsa aprobării investiției atrage nulitatea contractului de furnizare a utilajelor, pe cind la cel de-al doilea caz, contractul este valabil încheiat chiar și în lipsa adevărită de disponibil, această din urmă împrejurare constituind numai un impediment în calea executării obligațiilor asumate prin contract.

● **L. GRIGOROPOL (București)** întreabă dacă se datorează penalități pentru întârzierea în plata contravaloării unor produse livrate numai pe bază de comandă, în situația în care livrările s-au efectuat eșalonat în timp.

Prin hotărârea nr. 2480/1978 (pronunțată în dosarul nr. 2001/1978), Arbitrajul de stat Interjudețean Craiova a considerat că pentru produsele livrate îndată după emiteria comenzii, raportul contractual s-a stabilit în forma prevăzută de lege și ca atare, se datorează penalitățile aferente întârzierii în plată. Asemenea efecte nu au fost recunoscute livrărilor efectuate cu mult după primirea comenzii.

Soluția la care ne-am referit poate să constituie un criteriu pentru rezolvarea problemei care vă preocupă.

● **M. RĂDULESCU (București)** întreabă dacă acțiunea introdusă împotriva M.T.Tc. conform Convenției SMGS, poate fi respinsă pe motivul neformulării, în prealabil, a reclamației administrative.

În conformitate cu art. 29 din convenția menționată, acțiunea în daune contra cărașului poate fi intentată numai după formularea reclamației administrative care trebuie rezolvată de calea ferată în termen de 180 zile de la prezentarea ei (art. 28, par. 8).

Astfel cum s-a reținut și prin hotărârea Arbitrajului de Stat Central nr. 2599/1978, este inadmisibilă acțiunea introdusă înainte de formularea reclamației administrative sau înainte de expirarea termenului de rezolvare a ei.

Menționăm că această soluție se impune numai în condițiile Convenției SMGS. Ea nu se aplică în cazul transporturilor în trafic intern și nici în cazul transporturilor care se execută potrivit Convenției CIM.

● **E. CHIȚU (București)** se interesează de consecințele pe care le produce omisiunea părților de a înscrive, în contractul de furnizare pe care l-au încheiat, prețul produselor care a fost stabilit prin ordin ministerial.

Potrivit art. 17 din Legea nr. 71/1969, în contractele economice se înscrive prețurile și tarifele în vigoare aprobate de organele în drept.

Neîndeplinirea acestei obligații nu are, în speță, repercusiuni asupra validității contractului. Prețul stabilit prin ordin ministerial are caracter imperativ și face parte de drept din cuprinsul contractului.

● **M. SECRETAN (Iași)** întreabă dacă în cazul semnării unui contract cu obiecțiuni, până la data soluționării lor, unitatea furnizoare are sau nu obligația de a livra produsele.

Această obligație există numai în măsura în care obiecțiunile nu împiedică efectuarea livrărilor. Dacă, de pildă, obiecțiunile se referă la sortimentul sau însușirile calitative ale produselor contractate, livrările nu vor putea fi efectuate decît după soluționarea obiecțiunilor de către organele competente sesizate în acest scop.

● **G. MAICAN (București)** solicită lămuriri cu privire la efectele pe care le produce emiteria repartiției cu mult ulterior încheierii unui contract avînd ca obiect livrarea de produse care se planifică prin repartiții.

Un asemenea contract economic, încheiat fără ca părțile să fi fost în posesia repartiției, este nul și, prin urmare, nu produce efecte juridice.

Emiterea ulterioară a repartiției validează contractul, astfel că efectele nulității sînt înlăturate. În măsura în care este necesar, părțile trebuie să adapteze contractul respectiv în raport cu prevederile obligatorii ale repartiției.

● **T. DANELIUC (Argeș)** solicită unele lămuriri cu privire la aplicarea tarifelor în cazul transporturilor de mărfuri cu mijloace auto.

În conformitate cu art. 14 pct. 20 din Tariful unic pentru transporturile de mărfuri cu mijloace auto, stabilit în baza Decretului nr. 523/1973, dacă mijlocul de transport este pus la dispoziția a doi expeditori, la cererea acestora, pentru a fi utilizat de fiecare pe cîte un sens al cursei, determinarea tarifului se face ca și în cazul utilizării mijlocului de transport auto de către un singur expeditor. Tariful total se recuperează de către căraș de la cei doi expeditori proporțional cu parcursul cu încărcătură efectuat pentru fiecare sau pe baza oricărui alt criteriu de repartizare convenit anticipat între expeditori și căraș.

H. M.

COOPERATIVA „ARTA LEMNULUI“

Str. Labirint nr. 24 bis

București

- Ață macrame kg. 5.950
- Balamale ferestre buc. 22
- Broaște cu bară buc. 55
- Balamale pafdale 40×40 per. 9080
- idem 60×60 per 184
- Balamale mici albe buc. 4550
- Broaște aplicate (2 chel) buc. 3648
- Cozi tirnăcop buc. 66
- Conductorii Fy cu Ø 6 mm ml. 1043
- idem ml. 2100
- idem A Fy Ø 4 mm ml. 300
- Cablu MCI 1×50 ml. 50
- Clei piele kg. 70
- Cuie ținte kg. 427
- Cuie ținte 1×10 kg. 335
- Chingă obloane ml. 12.200
- Cirlige casetă buc. 1.052
- Idem vint buc. 40
- Cuie decorative buc. 234
- Cositor aliaj kg. 80
- Celofan incolor kg. 198
- Curele trapezoidale 1050 buc. 142
- idem 1800 buc. 53
- idem 1800 buc. 147
- idem 1800 buc. 223
- idem 1900 buc. 37
- idem 2240 buc. 352
- idem 2400 buc. 60
- idem 2400 buc. 243
- idem 2600 buc. 124
- idem 2700 buc. 271
- idem 2800 buc. 80
- idem 300 buc. 40
- idem 3300 buc. 164
- idem 3800 buc. 85
- Carton duplex kg. 195
- idem kg. 819
- idem 756
- idem 1890
- idem 110
- Electromotor auto buc. 1
- Poliuretani 3 mm. kg. 1325
- Folio PVC mp. 3090
- idem mp. 1135
- Globuri cu filet buc. 334
- Hirtle șlefuit HCN coli 2900
- idem gran. 40 mp. 629
- idem 25 coli 2800
- idem gran. 16 coli. 3000
- Holtzșuruburi 2,4×15 buc. 3000
- idem 2×14 buc. 1600
- idem 2×20 buc. 37500
- idem 2,5×20
- idem 2,5×25 buc. 274000
- idem 2,5×16 buc. 23830
- idem 2,5×20 buc. 202000
- idem 2,5×30 buc. 56000
- idem 3×20 buc. 1000
- idem 3×20 buc. 17700
- idem 3×25 buc. 124000
- idem 3×25; 3×30 buc. 12000
- idem 3×20; 3×25 buc. 44000
- idem 3×25 buc. 29000
- idem 3×16 buc. 87940
- idem 3×30 buc. 34000
- idem 3×20 buc. 51000
- idem 3×12 buc. 5000

- idem 3×16 buc. 163000
- idem 3×25 buc. 64000
- idem 3,5×20 buc. 10000
- idem 3,5×45 buc. 3300
- idem 4×20 buc. 39600
- idem 4×25 buc. 134400
- idem 4×25 buc. 20000
- idem 4×35 buc. 15000
- idem 4×35 buc. 716
- idem 4×35 buc. 169000
- idem 4×35 buc. 2500
- idem 4×35 buc. 14000
- idem 5×40 buc. 25000
- idem 6×50 buc. 10000
- idem 6×50 buc. 10000
- idem 6×70 buc. 16000
- idem 6×80 buc. 6000
- idem 6×35 buc. 16600
- Lezardă bumbac ml. 16000
- Lanț cu zale kg. 248
- Marmură Rușchiță placă buc. 17
- idem 5
- idem buc. 5
- idem buc. 2
- idem 35, 40, 50 mp. 0,70
- idem 60 mp. 0,62
- Nituri 3×8 kg. 9,7
- idem 3×14 kg. 126
- idem 3,5×14 kg. 4
- idem 4×10 kg. 4
- idem 5×30 kg. 1038
- idem 5×50 kg. 2015
- Nitrochit C 8 22—2 kg. 4800
- Oțel balot 100×1,5 kg. 315
- Piulițe M4 buc. 15000
- idem M4 buc. 9000
- idem M8 buc. 6700
- idem M8 kg. 237
- Plexi în plăci kg. 45
- Pietre polizor 175×20 buc. 100
- Presostat 7 kg f/cm², buc. 3
- Pinză faleză ml. 425
- Panglică crăiță albă ml. 4300
- Pinză șlefuit gr. 16 coli 5000
- idem gr. 25 coli. 4900
- idem gr. 40 coli 4100
- idem gr. 60 coli 1000
- Rulmenți 6203 buc. 30
- idem buc. 30
- idem 7209 buc. 240
- idem 11204 buc. 20
- idem 11206 buc. 20
- idem 22309 buc. 15
- Sfoară A 2, A 3 kg. 1170
- Sirmă neagră Ø 4 mm kg. 520
- idem Ø 2,24 mm kg. 720
- idem zincată Ø 2,24 mm kg. 800
- Șnur mătase nr. 2 ml. 10000
- idem nr. 3 ml. 15800
- Sfoară 2/3 kg. 789
- Șuruburi mecanic CC 3×60 buc. 21300
- idem CSR 6×10 buc. 71400
- idem CR 6×30 buc. 4300
- idem torbant 6×30 buc. 7000
- idem 8×110 buc. 1100
- idem CP 8×100 buc. 2300
- idem 6×50 buc. 45700
- idem 6×50 buc. 20900
- Tub PVC Ø 11 mm ml. 765
- Vopsea duco roșu combinat kg. 2000

SUB TIPAR!

Relații economice
internaționale Vol. IV

CONTRACTUL COMERCIAL DE VÎNZARE INTERNAȚIONALĂ

- Convenții ● drept român
- uzanțe ● clauze
- practică arbitrală ●

DIN CUPRINS :

● Contractul comercial de vânzare internațională - instrument fundamental în schimburile economice mondiale.

● Formarea contractului.

● Obiectul prestațiunii vânzătorului : marfa

● Obiectul prestațiunii cumpărătorului : prețul

● Condiții de livrare

● Garanții - reclamații - exonerare - arbitraj

● Contract economic de livrări pentru export - interferențe cu contractul comercial de vânzare internațională

● Derularea contractelor

● Practică arbitrală comercială internațională

● Practică arbitrală privind contractele economice de export și import

STRUCTURA FIECARIU CAPITOL :

1. - convenții internaționale - texte selective

2. - drept român - art. din Codul civil, Codul comercial și din legi speciale (nr. 1/1971 etc.).

3. - uzanțe uniforme internaționale

4. - comentarii - scurte precizări și sinteze

5. - clauze - studiu comparativ al contractelor model și a contractelor încheiate de întreprinderile române de comerț exterior

Comenzile se fac pe adresa redacției și vor fi executate cu plata în ramburs, costul unei lucrări fiind de 20 lei.